

Valtioneuvoston asetus ionisoivasta säteilystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Eduskunta on hyväksynyt 15.11.2022 hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi Säteilyturvakeskuksesta sekä säteilylain muuttamisesta (HE 137/2022 vp) sisältyvät lakiehdotukset. Säteilylain muuttamista koskevassa lakiehdotuksessa säteilylakiin ehdotettiin eräitä täsmennyksiä. Lakiin lisätty uusi 70 a §, joka koskee sähköisesti säteilyä tuottavan laitteen yksilöintiä, liittyy suoraan ehdotettavaan asetuksen muutokseen. Samoin lain 84 §:ään ('uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytykset') esitetty täsmennys koskien pykälän soveltamisalan laajentamista siten, että lain 85 §:ssä tarkoitettuja vapauttamisrajoja voitaisiin soveltaa myös lain 78 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin jätteisiin, liittyy suoraan ehdotettavaan asetuksen muutokseen. Muutoin lakiesityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia asetusehdotukseen paitsi siltä osin, että säteilylain muuttamisesta annettu laki (1165/2022) sekä asetusehdotus esitetään tulevaksi voimaan samanaikaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset säteilylain (859/2018) 18 §:n 2 mom., 24 §:n 3 mom., 49 §:n 2 mom., 50 §:n 4 mom., 51 §:n 2 mom., 52 §:n 3 mom., 78 §:n 4 mom. sekä 160 §:n 1 mom. nojalla.

2 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Säteilyturvakeskuksen kanssa.

Esitys on ollut lausunnolla samanaikaisesti Säteilyturvakeskuksesta annettavan lakiluonnoksen kanssa 9.7.–27.8.2021 välisen ajan. Lausuntoja pyydettiin keskeisiltä viranomaisilta, järjestöiltä ja toiminnanharjoittajilta. Lausuntoja saatiin yhteensä 31 kappaletta, joista vain pieni osa koski itse valtioneuvoston asetusta.

Suomenkielinen esitysehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Asetusehdotukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a § kokonaisyödyn arvioinnista säteilytoiminnassa sekä 64 a § säteilyturvallisuusneuvottelukunnan palkkioista. Muutoin asetusehdotukseen esitettävät muutokset ovat luonteeltaan teknisiä.

4 Pääasialliset vaikutukset

Asetuksella ei ole itsenäisiä taloudellisia tai yhteiskunnallisia vaikutuksia, eikä myöskään ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia, koska kyseessä on pääosin säädöstekninen uudistus.

Viranomaisvalvonnan toimintaedellytyksiä parannetaan täsmentämällä asetusta valvonnassa havaittujen muutostarpeiden johdosta.

Asetusehdotuksen 25 §:n 1 momentin 3 kohdan muutoksella olisi kuitenkin vähäinen yritysten hallinnollista taakkaa keventävä vaikutus, sillä turvallisuuslupaa edellyttävässä toiminnassa ei enää tarvitsisi säteilyturvallisuusvastaavan vaihtumisesta ilmoittaa Säteilyturvakeskukselle etukäteen, vaan ilmoittaminen jälkikäteen kahden viikon päästä henkilön vaihtumisesta olisi riittävää.

5 Lausuntopalaute

Lausunnonantajilla ei ole ollut huomautettavaa esitykseen.

6 Säännöskohtaiset perustelut

3 a §. Kokonaishyödyn arviointi säteilytoiminnassa.

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a § koskien kokonaishyödyn ja haittojen arviointia säteilytoiminnassa, joka on osa turvallisuuslupaa edellyttävän säteilytoiminnan oikeutusarviointia.

Säteilylain 24 §:ssä säädetään uudentyyppisen tai olemassa olevan toiminnan oikeutusarvioinnista. Uusi ehdotettava pykälä annettaisiin säteilylain 24 §:n 3 momentin nojalla. Mainitun lainkohdan mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset oikeutusarvioinnissa noudatettavista menettelyistä sekä siinä tarvittavista selvityksistä. Kokonaishyödyn ja haittojen arvioinnin sääntelyllä asetuksella tarkennettaisiin laissa säädettyä oikeutusarvioinnin määrittelyä. Tarkempi sääntely asetustasolla yhdenmukaistaisi oikeutusarviointeja.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetaan vaikuttavuuden arvioinnilla vertailua, jossa esimerkiksi vertaillaan uutta laitetta tai menetelmää jo käytössä olevaan. Vertailussa verrataan saavutettavia hyötyjä aiheutuviin haittoihin.

Momentin 2 kohdassa tarkoitettuja taloudellisen arvioinnin vaihtoehtoja ovat esimerkiksi: 1) Kustannusten minimointianalyysi (engl. cost-minimization analysis) tai 2) Kustannus-hyötyanalyysi (engl. cost-benefit analysis). Kustannusten minimointianalyysissä vaihtoehtojen vaikutukset on todettu samoiksi, jolloin verrataan vain näiden kustannuksia. Kustannus-hyötyanalyysissä vaikutukset puolestaan arvotetaan rahamääräisinä ja niitä verrataan kustannuksiin todeten esimerkiksi, että menetelmällä 1 saavutetaan hyvänä pidetty tulos tai että huomattavasti nopeammalla menetelmällä 2 saavutetaan lähes yhtä hyvä tulos, mutta tulos joudutaan varmistamaan joissakin tapauksissa toisella menetelmällä, jotta vaikutus olisi yhtä hyvä kuin yksinomaan menetelmää 1 käytettäessä. Tällöin menetelmän 2 nopeudesta saavutettava hyöty on arvioitava rahamääräisenä ja hyötyä verrattava kustannuksiin. Vertailussa otetaan huomioon kaikki hyödyt ja menetelmän aiheuttamat kokonaiskustannukset. Arvioinnissa voidaan myös joutua pohtimaan, onko parempi vaikuttavuus korkeampien kustannusten arvoinen tai vastaavasti onko hyvien vaikutusten menetyks kohtuullinen suhteessa kustannusten eroon. Silloin tarvitaan arvoarvostelmaa, jota voi tukea lisätieto muista arvioinnin osa-alueista esim. oikeudenmukaisuuteen ja etiikkaan liittyvästä pohdinnasta tai yhteiskunnan maksuhalukkuudesta.

Uudentyyppisen säteilytoiminnan arvioinnissa taloudellisiin näkökohtiin voivat kuulua muun muassa rakennukset ja laitteet, sillä esimerkiksi erikoistiloja vaativa uusi teknologia voi johtaa suuriin kustannuksiin. Lisäksi uuden tyyppisen säteilytoiminnan arviointiin liittyvä henkilöstöressurssien arviointi esim. sen suhteen, mitä voimavaroja tarvitaan, kun uusi menetelmä tai toimintatapa otetaan käyttöön ja miten työprosessit on järjestettävä sekä mitä muutoksia tai seurauksia uuden menetelmän käyttöönotto voi aiheuttaa henkilöstöressursseihin turvallisuuslupaa edellyttävässä sätei-

lytoiminnassa. Esimerkiksi säteilytoiminnassa tarvittavan ammattiryhmän täydennyskoulutukseen on varattava riittävästi aikaa. Uuden teknologian käyttöönotto voi myös muuttaa eri henkilöstöryhmien rooleja ja vaikuttaa resurssitarpeeseen sekä vaikuttaa toimintatapoihin, joilla voi olla vaikutusta talouteen, esimerkiksi digitaaliseen yhteydenpitoon tai tiedonsiirtoon ja arkistointiin.

Momentin 3 kohdassa tarkoitettuja eettisiä näkökohtia ovat esimerkiksi sosiaalinen oikeudenmukaisuus, haavoittuvimpien ryhmien ihmisoikeudet, ihmisen vastuu omista elämänvalinnoistaan ja voimavarojen käytön priorisointi. Tarkastelussa otetaan huomioon asian käsittelyn kannalta soveltuvat näkökohdat. Arvioinnissa on syytä esittää myös yhteenveto eettisistä tekijöistä, joiden perusteella tarkasteltava menetelmä tai laite pitäisi ottaa käyttöön tai hylätä.

Momentin 4 kohdassa lainsäädännön soveltamiseen liittyvillä näkökohdilla tarkoitetaan säteilylainsäädännön soveltamisen tai soveltavuuden arviointia tarkasteltavan menetelmän tai laitteen suhteen. Esimerkiksi säteilylain 75 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti on harkittava mahdollisuutta käyttää korkea-aktiivisen umpilähteen sijaan sähköisesti säteilyä tuottavaa laitetta tai muuta vaihtoehtoista tekniikkaa. Lisäksi terveydenhuollon menetelmien arvioinnissa voi tarkastelun kohteena olla useita muitakin keskeisiä lainsäädännöllisiä teemoja kuten esimerkiksi itsemääräämisoikeus ja tasa-arvo terveydenhuollossa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että henkilön kuvantamisessa olisi tehtävä tarkastelu säteilyaltistuksen kohteena olevan henkilön näkökulmasta. Käytännössä tietoa voidaan kerätä asiakastutkimuksella tai -selvityksellä. Tietoa voidaan yhdistää myös muista arvioiduista näkökulmista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tämä pykälä ei koskisi yksilökohtaista lääketieteellisen altistuksen oikeutusarviointia, josta säädetään tämän asetuksen 4 §:ssä eikä kulutustavaroiden valmistuksen, tuonnin ja siirron oikeutusarviointia, josta säädetään 6 §:ssä. Lääketieteellisen altistuksen oikeutusarvioinnissa tarkastellaan erikseen yleistä ja potilaskohtaista oikeutusta. Pykälä koskee yleistä oikeutusarviointia, joka tehdään esimerkiksi uusille säteilyn käyttöön perustuville seulontatutkimuksille tai uudentyyppiselle sädehoidolle, mutta potilaskohtaisesti vastaavaa arviointia ei ole tarkoituksenmukaista tehdä.

25 §. Turvallisuusluvan muuttaminen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan muutettavaksi 3, 6 ja 8 kohta. Pykälässä säädetään sellaisista toiminnan olennaisista muutoksista, jotka edellyttävät turvallisuusluvan muuttamista etukäteen.

Alkuperäinen pykälän 1 momentin 3 kohta koskee tilannetta, jossa säteilyturvallisuusvastaava vaihtuu tai johtamisjärjestelmää muutetaan jollain muulla merkittävällä muutoksella. Muutosesityksellä esitetään, että 3 kohdassa sanamuoto muutetaan yleisempään muotoon ”merkittävä muutos johtamisjärjestelmässä”. Säteilyturvallisuusvastaavan vaihtumisesta koskevasta ilmoittamisesta säädettäisiin sen sijaan muutettavaksi ehdotettavan 26 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Säteilyturvallisuusvastaavan vaihtumista koskevaa ilmoitusta ei täten tarvitsisi enää tehdä etukäteen, vaan kaksi viikkoa muutoksen jälkeen.

Alkuperäinen pykälän 1 momentin 6 kohdan ilmaisu ”säteilylähteen käyttöön ottaminen” on aiheuttanut tulkinnanvaraisuutta, koska yleiskielessä tämä tarkoittaa konkreettista lähteen käytön aloittamista riippumatta siitä, milloin se on otettu haltuun. Laissa puolestaan ”säteilyn käytöllä” on laaja merkitys koskien myös muun muassa haltuunottoa, säilyttämistä ja varastointia. Muutosehdo-

tuksen tavoitteena olisi tarkentaa sitä, että kohta koskee myös viimeksi mainittuja eli säteilylähteen haltuunottoa, säilyttämistä ja varastointia.

Alkuperäisen pykälän 1 momentin 8 kohdan tarkoitus on ollut kaksijakoinen: 1) varmistua siitä, että paikan muuttuessa paikan turvallisuus on riittävä ja että 2) tiedetään, missä kaikkialla toimintaa harjoitetaan. Ensiksi mainittua on tarkoituksenmukaista tarkastella etukäteen luvan muuttamista koskevana asiana ja sen mukaisesti kohtaa ehdotetaan tarkennettavaksi. Jälkimmäisenä mainittu on valvonnan kannalta tarpeellinen tieto, mutta voidaan hoitaa ilmoituksella (vrt. lisäysehdotus 26 §:n uudeksi 8 kohdaksi). Erityisiä säteilyturvallisuutta tai turvajärjestelyitä koskevia vaatimuksia ovat esimerkiksi alueiden luokittelu valvonta- tai tarkkailualueeksi, käyttöpaikan rakenteellinen suojaus tai turvajärjestelysuunnitelma. Erityisellä vaatimuksella ei tässä tarkoiteta esimerkiksi yleistä turvallisuudesta huolehtimista, työntekijöiden perehdytystä ja koulutusta eikä säteilyturvallisuusasiantuntijan tai säteilyturvallisuusvastaavan käyttämistä.

26 §. Turvallisuuslupaa edellyttävän toiminnan muutoksista ilmoittaminen.

Pykälän 1 momentissa säädetään luettelosta, jonka mukaisista turvallisuuslupaa edellyttävän toiminnan muutoksista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle kahden viikon kuluessa muutoksesta. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohta pysyvät ennallaan. Uudeksi 3 kohdaksi ehdotetaan säteilyturvallisuusvastaavan vaihtuminen, jolloin nykyinen 3–5 kohta siirtyy 4–6 kohdaksi ja nykyinen 6 kohta siirtyy uudeksi 7 kohdaksi. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 kohta ”toiminnan harjoittamispaikan muuttaminen lukuun ottamatta 25 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettua muuttamista”. Tässä tarkoitettu toiminnan harjoittamispaikan muutos voisi olla esimerkiksi suljetun analyysilaitteen tai suojatun läpivalaisulaitteen käyttöpaikan muutos.

27 §. Turvallisuusluvasta vapautettu toiminta.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohdasta poistettaisiin mahdollisuus käyttää ionisoivaa säteilyä sähköisesti tuottavaa säteilylaitetta (esim. teollisuuskuvauslaite tai hiukkaskiihdytin) opetuskäytössä ilman turvallisuuslupaa. Kyseinen lainkohta voi muodostaa merkittävän turvallisuusriskin salliessaan minkä tahansa sähköisesti säteilyä tuottavan opetuskäyttöön tarkoitettun umpilähteen käytön opetusvälineenä kouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja niihin rinnastettavissa laitoksissa. Opetuskäytössä voitaisiin kuitenkin edelleen käyttää ilman turvallisuuslupaa pykälän 1 kohdassa tarkoitettuja sähköisesti säteilyä tuottavia laitteita.

Pykälän 1 momentin 4 kohta pysyisi ennallaan.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jonka mukaan elektronimikroskooppien käyttöön ei tarvittaisi turvallisuuslupaa. Ehdotus olisi yhdenmukainen turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuville vaaroille suojelemiseksi sekä direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin 2013/59/Euratom, jäljempänä *säteilyturvallisuusdirektiivi*, 27 artiklan 1 b) kohdan kanssa, jossa nimenomaisesti säädetään, että elektronimikroskooppien käytölle ei tarvitse edellyttää rekisteröintiä tai lupaa.

28 §. Turvallisuusluvasta vapauttamisen edellytykset.

Nykyisessä pykälässä säädetään siitä, milloin toiminta on säteilylain 50 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla lähtökohtaisesti turvallista. Nykyinen pykälämuotoilu pitää sisällään myös elementtejä siitä, milloin säteilyaltistus ja potentiaalinen altistus on lain 50 §:n 1 momentin 1 koh-

dassa tarkoitetulla tavalla vähäistä. On tarpeen selkeästi erottaa nämä kaksi asiaa toisistaan omiksi momenteikseen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin säteilyaltistus on lain 50 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla vähäistä. Samalla täydennettäisiin keinotekoisista radioaktiivisista aineista aiheutuvan altistuksen 10 mikrosievertin annoskriteeriä koskemaan kaikkia säteilylähteitä. Säteilyturvallisuudirektiivissä 10 mikrosievertin annoskriteeriä käytetään vain radioaktiivisille aineille osoittamaan säteilyn vaarattomuutta ts. sitä, ettei säteilystä aiheudu väestölle terveyshaittaa, mikä on ollut alun perin tämän asetuksen sääntelyn lähtökohtana. Koska kansainvälisissä Kansainvälisen atomienergiajärjestön (engl. International Atomic Energy Association; IAEA) julkaisemissa säteilysuojelunormeissa (Yleiset turvallisuusvaatimukset, Osa 3, liite I : I.2.; engl. GSR Part 3, Schedule I: I.2.) mainittu annoskriteeri koskee kuitenkin kaikkia säteilylähteitä, on tarkoituksenmukaista laajentaa annoskriteeriä koskemaan kansallisesti kaikkia säteilylähteitä. Kriteeri koskisi radioaktiivisten aineiden lisäksi myös sähköisesti säteilyä tuottavia laitteita, mikä selkeyttäisi sähköisesti säteilyä tuottavien laitteiden vapauttamista turvallisuusluvasta antaen sille selkeän kriteerin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin toiminta on lain 50 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla lähtökohtaisesti turvallista.

30 §. Radioaktiivinen jäte.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 1 momentti poistettaisiin, joten ehdotettavassa uudessa pykälässä olisi nykyisen 3 momentin sijaan 2 momenttia.

Pykälän nykyinen 2 momentti siirrettäisiin 1 momentiksi tarkennettuna siten, että sellainen säteilylähte, jolle ei ole käyttöä tai jolle ei löydy omistajaa, ei ole radioaktiivista jätettä. Nykyinen muotoilu on käsitteellisesti ristiriitainen, koska määritelmän mukaan säteilylähdettä käytetään sen radioaktiivisuuden vuoksi ja se voisi olla radioaktiivista jätettä vasta kun sitä ei enää käytetä. Ehdotettu sanamuoto perustuu suoraan radioaktiivisen jätteen määritelmään, josta säädetään säteilylain 4 §:n 1 momentin 15 kohdassa.

Pykälän nykyinen 1 momentti ehdotetaan poistettavaksi ja sen sisältöä yhdistettäväksi pykälän nykyiseen 3 momenttiin uudessa 2 momentissa siten, että momentissa viitattaisiin säteilylain 84 §:ään, jossa säädetään radioaktiivisen jätteen ja materiaalin uudelleenkäytön, kierrättämisen, hyödyntämisen ja loppukäsittelyn edellytyksistä vapauttamisrajojen sijaan. Tällöin huomioiduiksi tulisivat radioaktiivisen jätteen määritelmän ulkopuolelle jäävien nykyisen 1 momentin mukaisten materiaalien ja jätteiden, joiden aktiivisuuspitoisuus on vapauttamisrajaa pienempi (lain 84 §:n 1 momentti) ja joita ei määritellä radioaktiiviseksi jätteeksi, lisäksi myös ne jätteet ja materiaalit, joiden uudelleen käsittelylle, kierrättämiselle, hyödyntämiselle tai loppukäsittelylle on annettu lupa 84 §:n 2 momentin nojalla. Myös näiden materiaalien osalta on tarpeen säätää siitä, että ne eivät ole säteilylaissa tarkoitettua radioaktiivista jätettä. Ilman ehdotettua säännöstä lain 84 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa mukaisia jätteitä ja materiaaleja ei saisi käsitellä jätelain mukaisesti, jolloin 84 §:n 2 momentin tarkoitus ei toteutuisi.

31 §. Muut kuin radioaktiiviset jätteet.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että säteilylain 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua jätettä on luonnonsäteilylle altistavassa toiminnassa ja suojelutoimien toteuttamisessa syntynyt jäte. Lauseen loppuosa ”, jonka aktiivisuuspitoisuus on suurempi kuin säteilylain 85 §:ssä tarkoitettu vapautta-

misraja” ehdotetaan poistettavaksi. Muutoksen syynä on säteilylain muuttamisesta annetulla lailla muutettu säteilylain 84 §, mikä edellyttää asetuksen 31 §:n tarkentamista yhteensopivaksi mainitun säännöksen kanssa. Muutetussa säteilylain 84 §:ssä säädetään säteilylain 78 §:n 3 momentissa tarkoitetun jätteen vapauttamiskriteeristä (aktiivisuuspitoisuudet eivät ole suurempia kuin vapauttamisraja) koskien uudelleenkäyttöä, kierrätystä, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä jätelain mukaisesti ilman, että tarvitaan lisäksi Säteilyturvakeskuksen erillistä hyväksyntää. Vapauttamisrajaan perustuvan kriteerin sisällyttäminen tähän pykälään tarkoittaisi sitä, että pykälä olisi ristiriidassa muutetun säteilylain 84 §:n kanssa. Jos ainoastaan sellainen em. toiminnassa syntyvä jäte, jossa aktiivisuuspitoisuus on vapauttamisrajaa suurempi, olisi säteilylain 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua jätettä, olisi säteilylain 84 §:n 1 momentissa tarkoitettu vapauttamiskriteeri vailla merkitystä, koska tällöin kaikki säteilylain 78 §:n 3 momentissa tarkoitettu jäte olisi lähtökohtaisesti mahdollonta vapauttaa kyseisen kriteerin perusteella. Säteilylain 78 §:n 3 momentin ja muutetun 84 §:n tarkoituksena on, että lain 78 §:n 3 momentin jätteen aktiivisuuspitoisuuksia verrataan 84 §:n mukaisesti vapauttamisrajoihin ja toimitaan 84 §:ssä edellytetyllä tavalla hyväksynnän suhteen. Pykälän tarkoituksena on täsmentää, minkälaisessa toiminnassa syntyy säteilylain 78 §:n 3 momentissa tarkoitettua jätettä, jonka aktiivisuuspitoisuuksia tulee verrata säteilylain 84 §:n mukaisesti vapauttamisrajoihin.

52 §. Säteilyaltistuksen selvittämistä edellyttävät maa-, kivi- tai muihin aineksiin liittyvät toiminnot.

Pykälässä säädetään säteilylain 151 §:ssä tarkoitetuista toiminnoista, joissa luonnonsäteilystä aiheutuva säteilyaltistus voi olla viitearvoa suurempi. Pykälän 15 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohtaan ”muiden malmien kuin uraanimalmien louhinta” lisätään lauseen loppuosaan ”ja rikastus”. Malmissa olevien radioaktiivisten aineiden kulkeutumisen ja niistä aiheutuvan säteilyaltistuksen kannalta malmien rikastuksella on keskeinen merkitys. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 16 kohta ”raudan alkutuotanto”. Uudella 1 momentin 16 alakohdalla saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä säteilyturvallisuusdirektiivin VII:n liitteen luettelossa kohta ”raudan alkutuotanto”, jonka puuttumiseen EU:n komissio kiinnitti huomioita säteilyturvallisuusdirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa perustellussa lausunnossaan, johon ulkoministeriö antoi vastauksensa 30.10.2020. Komissio on sittemmin päättänyt rikkomusmenettelyn Suomen valtiota vastaan 9.6.2021.

53 §. Säteilyaltistuksen selvittämistä edellyttävät rakennustuotteet.

Pykälään on tarpeen täsmentää säteilylain 153 §:ssä tarkoitettuja rakennustuotteiden, joissa luonnonsäteilystä aiheutuva säteilyaltistus voi olla viitearvoa suurempi, luetteloa. Pykälän 2 kohdassa ehdotetaan tarkennettavaksi, että rakentamiseen käytettävät mainitut rakennustuotteet, joiden pääasiallisena raaka-aineena on käytetty graniittia tai muita granitoideja kuten granodioriittia, tonaliittia tai gneissia sisältävää kalliomursketta, soraa tai hiekkaa, koskevat nimenomaan talonrakentamisessa käytettäviä rakennustuotteita. Muutos on tarpeen, koska muussa rakentamisessa kyseisistä raaka-aineista tehdyistä rakennustuotteista aiheutuva säteilyaltistus on hyvin harvoin viitearvoa suurempi.

64 a §. Säteilyturvallisuusneuvottelukunnan palkkiot.

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 64 a § koskien säteilyturvallisuusneuvottelukunnan palkkioita.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että säteilyturvallisuusneuvottelukunnan kokouksista maksetaan palkkio valtiovarainministeriön kulloinkin voimassa olevan suosituksen mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että säteilyturvallisuusneuvottelukunnan jäsenille, jaostojen pysyville asiantuntijoille ja asiantuntijoille maksetaan lisäksi kokouksissa käsiteltävien asioiden valmistelua koskeva palkkio, jonka perusteet vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että matkakustannusten korvaamiseen sovelletaan valtion virka- ja työehtosopimusta matkakustannusten korvaamisesta.

Pykälä on yhdenmukainen ydinturvallisuusneuvottelukunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1015/2016) 7 §:n kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriöllä sekä työ- ja elinkeinoministeriöllä on tarkoitus yhdenmukaistaa neuvottelukuntiansa palkkioiden määräytymisen perusteita. Säteilyturvallisuusneuvottelukunnan ja ydinturvallisuusneuvottelukunnan toiminta on hyvin samantyyppistä, vaikkakin molemmat toimivat omalla vastuualueellaan, säteilyturvallisuusneuvottelukunta säteilyturvallisuuden ja ydinturvallisuusneuvottelukunta puolestaan ydinturvallisuuden vastuualueella. Molemmat neuvottelukunnat toimivat Säteilyturvakeskuksen yhteydessä.

Liite 5

Liitteessä 5 säädetään turvallisuuslupahakemuksessa esitettävistä tiedoista. Liitteessä ehdotetaan lisättäväksi 2.3 kohtaan sähköisesti säteilyä tuottavasta laitteesta: säteilylaji ja säteilytuottoon vaikuttavien keskeisten parametrien arvot ”sekä laitteen yksilöivä tunnus”. Muutosehdotus liittyy suoraan uuteen säteilylain 70 a §:ään, jossa säädetään sähköisesti säteilyä tuottavan laitteen yksilöinnistä. Lisäksi liitteeseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 2.8 kohta ”kulutustavarasta: annosnopeus 0,1 metrin etäisyydellä kulutustavaran pinnalta ja sen käytössä kyseeseen tulevilla etäisyyksillä sekä tiedot tavasta, jolla radioaktiivinen aine on kiinnitetty”. Uudella 2 kohdan 2.8 alakohdalla saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä säteilyturvallisuusdirektiivin IV:n liitteen, A jakson 3 ja 4 kohta, joiden puuttumiseen EU:n komissio kiinnitti huomioita aiemmin mainitussa perustellussa lausunnossaan.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulisi voimaan 30 päivänä joulukuuta 2022 samaan aikaan säteilylain muuttamisesta annetun lain kanssa.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen ionisoivasta säteilystä annetun asetuksen muuttamisesta.